

GOOGLE CLASSROOM VA MOODLE PLATFORMALARINING PEDAGOGIK TA'LIMDAGI O'RNI

Hamdamova Maftuna Alisherovna

Navoiy davlat universiteti

“Pedagogika nazariyasi va tarixi” mutaxassisligi magistranti

+998993489528 hamdamova.m95@icloud.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20588512>

Annotatsiya. Mazkur tezis Google Classroom va Moodle elektron ta'lim platformalarining pedagogik ta'limdagi ahamiyatini mahalliy va xalqaro ilmiy adabiyotlar tahlili asosida o'rganadi. Tadqiqotda platformalarning pedagogik ta'sirchanligini baholash, ularning afzallik va kamchiliklarini qiyosiy tahlil qilish hamda konstruktivistik ta'lim nazariyasi bilan uyg'unligi ko'rib chiqilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Moodle ijtimoiy konstruktivizm tamoyillariga asoslangan keng qamrovli pedagogik imkoniyatlar taqdim etsa, Google Classroom foydalanish qulayligi va Google ekotizimi integratsiyasi tufayli amaliyotda keng qo'llaniladi. Ikkala platforma ham “Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasi doirasida ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin egallaydi.

Kalit so'zlar: elektron ta'lim, Google Classroom, Moodle, ta'lim boshqaruv tizimi, LMS, konstruktivizm, raqamli pedagogika, onlayn ta'lim, aralash ta'lim, masofaviy ta'lim.

Аннотация. В данной статье исследуется значение электронных образовательных платформ Google Classroom и Moodle в педагогическом образовании на основе анализа отечественной и зарубежной научной литературы. В исследовании оценивается педагогическая эффективность данных платформ, проводится сравнительный анализ их преимуществ и недостатков, а также рассматривается их соответствие принципам конструктивистской теории обучения. Результаты показывают, что Moodle предоставляет широкие педагогические возможности, основанные на принципах социального конструктивизма, тогда как Google Classroom широко применяется на практике благодаря удобству использования и интеграции с экосистемой Google. Обе платформы играют важную роль в повышении качества образования в рамках стратегии «Цифровой Узбекистан – 2030».

Ключевые слова: электронное обучение, Google Classroom, Moodle, система управления обучением, LMS, конструктивизм, цифровая педагогика, онлайн-обучение, смешанное обучение, дистанционное обучение.

Abstract. This thesis examines the significance of Google Classroom and Moodle e-learning platforms in pedagogical education through an analysis of national and international scholarly literature. The study evaluates the pedagogical effectiveness of these platforms, compares their advantages and disadvantages, and explores their alignment with constructivist learning theory. The findings indicate that Moodle offers comprehensive pedagogical capabilities based on the principles of social constructivism, whereas Google Classroom is widely used in educational practice due to its ease of use and seamless integration with the Google ecosystem. Both platforms play a significant role in improving the quality of education within the framework of the “Digital Uzbekistan – 2030” strategy.

Keywords: e-learning, Google Classroom, Moodle, Learning Management System (LMS), constructivism, digital pedagogy, online learning, blended learning, distance learning.

KIRISH

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida chuqur o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yilda qabul qilingan “Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasi to'g'risidagi Farmoni ta'lim sohasini raqamlashtirishni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilab berdi [1]. Ushbu vazifalarni amalga oshirishda ta'lim boshqaruv tizimlari (Learning Management System — LMS) muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda Moodle va Google Classroom dunyoda eng keng tarqalgan elektron ta'lim platformalari qatoriga kiradi. Hussaini va hammualliflari ma'lumotlariga ko'ra, Moodle millionlab foydalanuvchilar tomonidan qo'llanilayotgan ochiq kodli ta'lim platformasi bo'lsa, Google Classroom o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi masofaviy hamkorlikni tashkil etishda keng foydalaniladigan raqamli ta'lim muhiti hisoblanadi [10].

O'zbekistonda ham mazkur platformalardan foydalanish, ayniqsa, COVID-19 pandemiyasi davridan boshlab sezilarli darajada kengaydi. Buxoro davlat universiteti tomonidan nashr etilgan To'rayeva G.H. ning uslubiy qo'llanmasida Google Classroom platformasi foydalanishdagi qulayligi, soddaligi va ommabopligi bilan ajralib turishi ta'kidlanib, uning ta'lim muassasalarida masofaviy ta'limni tashkil etishning samarali vositalaridan biriga aylangani qayd etilgan [4]. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 3-oktabrdagi 559-son qarori bilan oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'lim shaklini joriy etishning huquqiy asoslari yanada mustahkamlandi [3]. Mazkur normativ-huquqiy hujjat raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni kengaytirish va elektron ta'lim platformalarini o'quv jarayoniga integratsiya qilish uchun muhim shart-sharoitlarni yaratdi.

Mahalliy ilmiy muhitda Google Classroom va Moodle platformalariga bo'lgan tadqiqiy qiziqish so'nggi yillarda sezilarli darajada ortib bormoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi hamda masofaviy va aralash ta'lim shakllarining keng joriy etilishi mazkur platformalarning pedagogik imkoniyatlarini o'rganishga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirdi. Shu bois mahalliy olimlar tomonidan LMS platformalarining ta'lim jarayonidagi o'rni, funksional imkoniyatlari va pedagogik samaradorligini tahlil qilishga qaratilgan qator ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda.

Xonqulov S.X. o'zining “Oliy ta'lim muassasalarida raqamli ta'lim muhitini yaratishning nazariy asoslari” nomli maqolasida raqamli ta'lim muhitini shakllantirishda LMS platformalar markaziy o'rin egallashini ta'kidlaydi [5]. Muallifning fikricha, ta'lim muassasasida yaratiladigan raqamli muhitning samaradorligi ko'p jihatdan qo'llanilayotgan LMS tizimining pedagogik va texnologik imkoniyatlariga bog'liq bo'lib, ushbu platformalar o'quv jarayonini boshqarish, nazorat qilish va tahlil etishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Tadqiqotda LMS tizimlarining pedagogik-texnologik arxitekturasi ta'lim sifatini ta'minlashning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilgan.

To'rayev B. va Rasulov Sh. tomonidan olib borilgan “Oliy ta'limda LMS platformalaridan foydalanish samaradorligi” mavzusidagi tadqiqotda Moodle, HEMIS va Google Classroom platformalarining funksional imkoniyatlari qiyosiy tahlil qilingan [6]. Tadqiqot natijalariga ko'ra, Moodle kurs mazmunini boshqarish, murakkab baholash tizimlarini tashkil etish va talabalar faolligini monitoring qilish imkoniyatlari bo'yicha ustunlikka ega ekanligi aniqlangan. Google Classroom esa o'quv jarayonida tezkor muloqotni tashkil etish, topshiriqlar almashinuvi va o'qituvchi hamda talaba o'rtasidagi kommunikatsiyani ta'minlashda qulayligi bilan ajralib turishi qayd etilgan. Mualliflar platformalarni tanlashda ta'lim muassasasining ehtiyojlari va pedagogik maqsadlarini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydilar.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti olimlari tomonidan 2024-yilda amalga oshirilgan tadqiqotda Google Classroom platformasining ta’lim tizimini raqamlashtirishdagi o’rni o’rganilgan [9]. Tadqiqot natijalarida platformaning kurslar yaratish, o’quv materiallarini joylashtirish, test va topshiriqlar tayyorlash, ularni qabul qilish hamda baholash kabi funksiyalari pedagogik amaliyotni samarali tashkil etishga xizmat qilishi ko’rsatib berilgan. Mualliflar Google Classroomning ayniqsa pedagogik ta’lim yo’nalishlarida o’qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta’sir ko’rsatishini qayd etadilar.

Jo’rayeva M.R. tomonidan olib borilgan “Google Classroom platformasi asosida aralash ta’lim jarayonida o’quvchilar faolligi va mustaqil ta’lim samaradorligini oshirish” mavzusidagi tadqiqotda Google Classroom platformasini blended learning modeli bilan integratsiyalashning pedagogik samaradorligi o’rganilgan [7]. Tadqiqot natijalari mazkur yondashuv o’quvchilarning mustaqil ishlash ko’nikmalarini rivojlantirish, ta’lim motivatsiyasini oshirish hamda individual yondashuvni ta’minlashda samarali ekanligini ko’rsatgan. Shuningdek, platforma orqali taqdim etiladigan tezkor fikr-mulohaza (feedback) mexanizmlari o’quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qilishi empirik ma’lumotlar asosida asoslab berilgan.

Mahalliy ilmiy adabiyotlarda raqamli ta’lim platformalarining ta’lim boshqaruvidagi ahamiyatiga ham alohida e’tibor qaratilmoqda. “Raqamli ta’lim platformalarining oliy ta’lim boshqaruvidagi o’rni” nomli maqolada Moodle, HEMIS, Google Classroom va Canvas platformalarining imkoniyatlari qiyosiy tahlil qilingan [8]. Tadqiqotda LMS tizimlari nafaqat o’quv jarayonini boshqarish, balki ta’lim natijalarini monitoring qilish, elektron hujjat aylanishini tashkil etish va ma’lumotlarni tahlil qilish imkoniyatlarini ham taqdim etishi ta’kidlangan. Mualliflar sun’iy intellekt elementlari va elektron monitoring vositalarining LMS tizimlariga integratsiyalashuvi ta’lim boshqaruvi samaradorligini yanada oshirishini qayd etadilar. Shuningdek, “Raqamli O’zbekiston — 2030” strategiyasida belgilangan vazifalarning amaliy ijrosi zamonaviy LMS platformalaridan samarali foydalanish bilan chambarchas bog’liq ekanligi ilmiy jihatdan asoslangan.

Masofaviy ta’limga bag’ishlangan mahalliy tadqiqotlarda ham Google Classroom va Moodle platformalarining ahamiyati keng yoritilgan. Jumladan, 2022-yilda chop etilgan ilmiy ishlarda Google Classroom platformasi yordamida virtual sinflar tashkil etish, o’quv materiallari va topshiriqlarni almashish, talabalar faoliyatini nazorat qilish hamda baholash imkoniyatlari oliy ta’lim muassasalarida masofaviy ta’limni samarali tashkil etishning muhim omillaridan biri sifatida baholangan. Shu bilan birga, O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 3-oktabrdagi 559-son qarori bilan masofaviy ta’lim shaklining huquqiy asoslari mustahkamlanishi LMS platformalaridan foydalanish ko’lamining yanada kengayishiga xizmat qildi [3]. Mazkur qaror elektron ta’lim texnologiyalarini joriy etish, masofaviy ta’lim dasturlarini tashkil etish va raqamli ta’lim infratuzilmasini rivojlantirish bo’yicha yangi imkoniyatlarni yaratdi.

Umuman olganda, mahalliy ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko’rsatadiki, Google Classroom va Moodle platformalari O’zbekiston ta’lim tizimining raqamli transformatsiyasida muhim o’rin tutmoqda. Tadqiqotlar ushbu platformalarning o’quv jarayonini tashkil etish, ta’lim sifatini oshirish, o’qituvchi va talabalar o’rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish hamda raqamli pedagogik kompetensiyalarni shakllantirishdagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Ayniqsa, Moodle platformasi pedagogik jihatdan murakkab va ko’p funksiyali ta’lim muhitlarini yaratishda samarali vosita sifatida e’tirof etilayotgan bo’lsa, Google Classroom foydalanish qulayligi va amaliy yo’naltirilganligi bilan ajralib turadi. Shu sababli har ikki platforma O’zbekiston ta’lim tizimini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish jarayonlarining muhim tarkibiy qismi sifatida baholanishi mumkin.

Dukic va Madaric ta'kidlashicha, Moodle konstruktivizm va konstruksionizm nazariyalariga tayangan holda yaratilgan bo'lib, o'quvchilarning faol ishtiroki va hamkorlikdagi o'rganishini qo'llab-quvvatlaydi [11]. Pritchard va Woollard konstruktivistik yondashuvni bilimlarning ijtimoiy muloqot jarayonida shakllanishi bilan izohlaydilar [12]. Moodle platformasidagi forumlar, wiki-sahifalar, guruhli topshiriqlar, seminarlar va test tizimlari aynan shu pedagogik yondashuvni amaliyotga tatbiq etishga xizmat qiladi.

Moodle platformasining pedagogik samaradorligi ko'plab xalqaro tadqiqotlarda o'z tasdig'ini topgan. Jumladan, Tlili va hammualliflari (2022) tomonidan amalga oshirilgan sistematik adabiyotlar tahlili 55 mamlakatdagi 155 ta ilmiy tadqiqotni qamrab olib, Moodle asosidagi LMS tizimlari o'quvchilarning motivatsiyasi, qiziqishi, hamkorlikdagi faoliyati va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan [14]. Tadqiqot natijalari Moodle nafaqat o'quv jarayonini tashkil etish, balki o'quv natijalarini monitoring qilish, ta'lim jarayonini individuallashtirish va talabalar yutuqlarini prognozlash imkoniyatlarini ham taqdim etishini ko'rsatadi [13].

Mahalliy va xalqaro ilmiy adabiyotlar tahlili Google Classroom hamda Moodle platformalarining turli pedagogik ehtiyojlarni qondirish maqsadida ishlab chiqilganligini ko'rsatadi. Shu sababli ularning samaradorligini baholashda faqat texnik imkoniyatlarga emas, balki pedagogik nazariyalar bilan uyg'unligi, ta'lim natijalariga ta'siri hamda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikni tashkil etish darajasiga ham e'tibor qaratish zarur.

Moodle platformasining asosiy ustunligi uning ijtimoiy konstruktivizm nazariyasiga tayangan holda qurilganidadir. Ushbu yondashuv o'quvchini passiv axborot qabul qiluvchidan faol bilim yaratuvchisiga aylantirishni nazarda tutadi. Platformadagi forumlar, wiki-sahifalar va hamkorlikka asoslangan topshiriqlar o'quvchilarning muloqot qilish, fikr almashish va birgalikda bilim yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu sababli Moodle pedagogik ta'lim muassasalari va murakkab o'quv dasturlarini amalga oshirishda keng qo'llanilmoqda.

Google Classroomning asosiy afzalligi esa uning soddaligi, foydalanish qulayligi va Google Workspace xizmatlari bilan uzviy integratsiyasida namoyon bo'ladi. Platforma o'qituvchilarga dars materiallari, topshiriqlar va baholash jarayonlarini yagona muhitda boshqarish imkonini bersa, o'quvchilarga istalgan joy va vaqtda ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatini yaratadi. Bu xususiyatlar, ayniqsa, masofaviy va aralash ta'lim jarayonlarini tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi hamda “Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasida belgilangan vazifalarni amalga oshirishga xizmat qiladi [2].

Jo'rayeva tomonidan olib borilgan tadqiqot natijalari Google Classroom platformasini aralash ta'lim modeli bilan integratsiyalash o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Mazkur natijalar xalqaro tadqiqotlar bilan ham mos keladi.

Umuman olganda, mahalliy va xalqaro ilmiy adabiyotlar tahlili Moodle va Google Classroom platformalari zamonaviy ta'lim jarayonida muhim o'rin tutishini ko'rsatadi. Moodle pedagogik jihatdan murakkab, hamkorlikka asoslangan va konstruktivistik o'quv muhitlarini yaratishda keng imkoniyatlarga ega bo'lsa, Google Classroom foydalanish qulayligi, tezkorligi va amaliy yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi. Shu sababli platforma tanlovi ta'lim muassasasining maqsadlari, texnik imkoniyatlari va pedagogik ehtiyojlaridan kelib chiqib amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir. Pedagogik oliy ta'lim muassasalari uchun Moodle kengroq didaktik imkoniyatlarni taqdim etsa, umumiy o'rta ta'lim muassasalari, malaka oshirish kurslari va qisqa muddatli o'quv dasturlarida Google Classroom samarali yechim sifatida namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O'zbekiston – 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risidagi Farmoni. — Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi Farmoni. - Toshkent, 2019.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Oliy ta'lim tashkilotlarida masofaviy ta'lim shaklini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 559-son Qarori. – 2022-yil 3-oktabr.
4. To'rayeva G.H. Google Classroom platformasida ishlash bo'yicha metodik tavsiyalar: uslubiy qo'llanma. - Buxoro: Buxoro davlat universiteti, 2020. - 36 b.
5. Xonqulov S.X. Oliy ta'lim muassasalarida raqamli ta'lim muhitini yaratishning nazariy asoslari // Pedagogik mahorat. - Buxoro, 2023. - № 2.
6. To'rayev B., Rasulov Sh. Oliy ta'limda LMS platformalaridan foydalanish samaradorligi // Ta'lim va innovatsiya. - Toshkent, 2024. - № 1.
7. Jo'rayeva M.R. Google Classroom platformasi asosida aralash ta'lim jarayonida o'quvchilar faolligi va mustaqil ta'lim samaradorligini oshirish metodikasini ishlab chiqish // O'zbekistondagi ilmiy yangiliklar jurnali - Global Sciences. - 2026.
8. Raqamli ta'lim platformalarining oliy ta'lim boshqaruvidagi o'rni // Research and Publications. - 2024–2025.
9. Chirchiq davlat pedagogika universiteti. Google Classroom platformasi orqali ta'lim // Ilmiy anjumanlar to'plami. - Toshkent, 2024.
10. Hussaini I., Ibrahim S., Wali B., Libata I., Musa U. Effectiveness of Google Classroom as a Digital Tool in Teaching and Learning: Students' Perceptions // International Journal of Research and Innovation in Social Science. - 2020. - Vol. 4, No. 4. - P. 51–54.
11. Dukic D., Madaric S. Constructivist E-Learning in Higher Education. — ERIC, 2012. — ED556035.
12. Pritchard A., Woollard J. Psychology for the Classroom: Constructivism and Social Learning. - London: Routledge, 2010.
13. Dominguez C., et al. Learning Analytics and LMS // Computers & Education. - 2016. - Vol. 93. - P. 1–15.
14. Tlili A., et al. A Systematic Review on Trends in Using Moodle for Teaching and Learning // International Journal of STEM Education. - 2022. - Vol. 9, No. 1.